Blogi

Voimapolitiikan paluu heikentää maailmantaloutta ja kestävää kehitystä

Kansainvälinen talous, IMF | 28.10.2024 | Olli Rehn

KIRJOITTAJA

Olli Rehn
Johtokunnan
puheenjohtaja

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Maailmanpankin vuosikokouksissa Washington DC:ssä olivat paikalla keskuspankit, valtiovarainministeriöt, ulkoministeriöt sekä laajempi kansainvälinen yhteisö.

Kansainvälisen yhteistyön yhtä suurinta saavutusta juhlittiin viime viikolla eriytyvien näkymien ja näkemysten varjossa. Kansainvälinen valuuttarahasto perustettiin 80 vuotta sitten Bretton Woods -konferenssissa. Tänään geopoliittisten jännitteiden kärjistyminen ja voimapolitiikan paluu tekevät talouden toimintaympäristöstä entistä epävakaamman, ja tähän on Suomessakin varauduttava.

IMF:n vuosikokous pidettiin Washingtonissa viime viikolla odottavissa tunnelmissa. Yhdysvaltain vaaleihin on kahdeksan päivää ja vaaleista tulee äärimmäisen tiukat. Asiantuntijat esittivät yksi toistaan synkempiä arvioita vaalituloksen vaikutuksista.

Vaalitulos tulee vaikuttamaan Yhdysvaltain talouspolitiikkaan ja sitä kautta myös Eurooppaan. Toivoa sopii, että monimuotoinen liittovaltio säilyy muuten prosessissa vakaana.

Maailmantalouden jakautuminen geopoliittisten jännitteiden vuoksi oli kokouksissa huolenaiheena, mutta samalla keskuspankit saivat kiitosta inflaation saamisesta hallintaan ilman suuria haittavaikutuksia.

Samaan aikaan kun kansainvälinen yhteisö kokoontui Washingtonissa, nousevien talouksien BRICS-ryhmittämän johtajat kokoontuivat Venäjän Kazanissa. Kun Washingtonissa yritetään löytää globaaleja ratkaisuja globaaleihin ongelmiin, Vladimir Putin esitteli BRICS-maille suunnitelmaansa vaihtoehtoisesta kansainvälisestä maksujärjestelmästä.

Viikon valopilkku oli tieto G7-maiden mittavasta lainasta Ukrainalle. Lainan vakuutena käytetään Venäjän keskuspankilta takavarikoitujen varojen tuottoja.

Mitä tiedämme maailmantalouden jakautumisesta?

Emme vielä täysin tiedä, millaisia taloudellisia kustannuksia kiristyvä kauppa- ja teknologiasota aiheuttaa maailmantaloudelle. Ehdokas Trump on esittänyt jopa 60 % tuontitulleja kiinalaistuotteille. Hän on esittänyt laajoja tuontitulleja myös maille, joiden kanssa Yhdysvalloilla on vapaakauppasopimus. Tämä pakottaisi Euroopan unionin kauppapoliittisiin vastatoimiin.

Ulkomaan kaupan rajoittaminen on muutenkin suosiossa täällä Yhdysvalloissa. Harrisin mahdollinen valinta presidentiksi ei palauttaisi Yhdysvaltoja vapaan kaupan puolestapuhujaksi, vaikka kauppapolitiikka jatkuisikin ennustettavampana.

Toistaiseksi maailmankaupan eriytyminen on merkinnyt ensi sijassa Yhdysvaltojen ja Kiinan suorien kauppayhteyksien vähenemistä. Silti Yhdysvalloissa kulutetaan kiinalaista arvonlisää samassa mitassa kuin ennen Trumpin vuonna 2018 käynnistämää kauppasotaa. Tuotantoketjut ovat vain pidentyneet, kun kiinalaisia välituotteita kiertää Meksikon ja Vietnamin kaltaisten maiden kautta länsimaihin.

Huhut globalisaation kuolemasta ovat siis ennenaikaisia. Mutta maailmankaupan eriytyminen on vahingollista, koska se heikentää maailmantalouden kasvua ja innovaatioiden ja osaamisen siirtymistä maasta toiseen.

Samalla kansainvälisen järjestelmän instituutiot ja niiden ilmentymät ovat osoittautuneet kestäviksi. Yksi niistä on Yhdysvaltain dollari ja siihen perustuva maksujärjestelmä. Euroopassa yhteisvaluutta euro on saanut vakaan aseman 25 vuodessa.

Dollarin keskeinen asema on rakentunut pitkällä kaarella ja verkostovaikutusten ansiosta, eikä esimerkiksi Kiinan juan ole sitä nykymenolla syrjäyttämässä.

Geopolitiikka vaikuttaa keskuspankkien toimintaympäristöön ja Euroopan pitkän aikavälin kasvupotentiaaliin, minkä nostin esiin puheessani Peterson Instituten tilaisuudessa. Geopoliittiset jännitteet mitä ilmeisimmin lisäävät tarjontashokkeja ja inflaatiopaineita.

Maailmantaloudesta kuuluu nyt silti jotain hyvääkin: inflaatio on hidastunut tasaista tahtia ja monet maat saavuttavat hintavakaustavoitteensa ensi vuonna. Kun rahapolitiikkaa päästään keventämään, se osaltaan tukee talouskasvua.

Entä monenkeskisen yhteistyön tulevaisuus?

80 vuotta sitten toisen maailmansodan vielä riehuessa 44 maan edustajat kokoontuivat New Hampshiressa sijaitsevaan Bretton Woodsin kaupunkiin neuvottelemaan uudesta kansainvälisestä rahoitusjärjestelmästä.

80 vuotta myöhemmin IMF:llä ja Maailmanpankilla on edelleen tärkeä tehtävä maailmassa. IMF turvaa jäsenmaidensa taloutta maksutase- tai rahoituskriisin sattuessa. Maailmanpankin tehtävä, köyhyyden poistaminen maailmasta, ei sekään ole vielä valmis.

Hieno historia ei silti vielä tarkoita sitä, että kansainvälisen yhteistyön instituutioiden tulevaisuus olisi turvattu. Geopoliittisten jännitteiden kiristyminen ja konfliktien lisääntyminen tekee myös monenkeskisen talouspoliittisen yhteistyön vaikeammaksi.

Tarvitsemme edelleen monenkeskistä yhteistyötä yli rajojen – isojen globaalien haasteiden, kuten ilmastonmuutoksen, takia itse asiassa enemmän kuin koskaan. Tämä ei ole helppoa, kun jotkin maat kuten Venäjä viittaavat kintaalla kansainvälisen yhteisön yhdessä laatimille säännöille ja normeille. Nytkään IMF:n kansainvälinen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC) yhteisestä julkilausumasta ei päästy sopuun.

Norja edusti Pohjoismaiden ja Baltian vaalipiirin maita neuvotteluissa ja teki parhaansa löytääkseen kompromissin. Emme kuitenkaan voineet hyväksyä julkilausumaa, jossa Venäjää ei nimettäisi hyökkääjänä ja sen käynnistämää sotaa maailmantalouden vaikeuksien keskeisenä syynä.

Meidän on tehtävä hartiavoimin töitä sen eteen, että monenkeskisellä kansainvälisellä yhteistyöllä on tulevaisuutta siitäkin huolimatta, että emme ole kaikki yhtä mieltä. Yksimielisyyden vaatimus ei voi kuitenkaan ajaa jakamattomien arvojen yli eikä estää tukea kansainväliselle sääntöperusteiselle järjestelmälle.

Asiasanat

IMF, kansainvälinen talous, maailmantalous